

U N I V E R Z I T E T U B E O G R A D U

2506

Dr BRANISLAV JOVANOVIĆ

DENDROLOGIJA

SA OSNOVAMA FITOCENOLOGIJE

ZAVOD ZA IZDAVANJE UDŽBENIKA
NARODNE REPUBLIKE SRBIJE
B E O G R A D

U V O D

Šuma je veoma složen i dinamičan sistem uzajamno povezanih i uslovljenih delova, koji pripadaju životnoj zajednici (biocenozi) ili životnom staništu (biotopu) — te je tretirana kao organizovani ekosistem (T e n s l i) ili biogeocenoza (S u k a č o v). Pojam ekosistema pretstavlja vrhovnu sintezu ekologije, nauke o odnosima živog bića prema mrtvoj i živoj prirodi.

I

Nema sumnje da je produbljeno poznavanje onih biljaka (kao dela biocenoze odnosno fitocenoze) šume, koje su pre svega predmet poslovanja šumara odnosno producenti glavnog proizvoda, drveta — prvorazredan zadatak šumara. Ne samo sa privrednog gledišta tj. posmatrajući problem organske produkcije (biomase), već i sa čisto biološke strane, drveće čini njenu kičmu; u jednoj šumi drveće je to koje ima ulogu edifikatora, prvorazrednog faktora, graditelja specifičnih uslova života u njoj, posebne fito- ili ekoklime, stelje, zemljišta, prizemne flore.

Polazeći od gornje uloge drvenastih vrsta (dendroflore) u šumi odn. u šumarstvu, rizumljivo je da se već u davnijim vremenima, kada se o racionalnom korišćenju šuma nije moglo ni govoriti, poznavanje drveća javlja kao jedna od začetnih grana šumarskih nauka; jasno se to vidi iz literature ranijih vekova.

Potreba što boljeg poznavanja naše dendroflore proizilazi i iz činjenice da je naša zemlja među najbogatijim, u čitavoj Evropi, u pogledu broja vrsta autohtone (indigene, samonikle) dendroflore. Poznata je stvar da je Balkansko Poluostrvo u Pleistocenu (tokom glacijacije) bilo jedno od glavnih utočišta (refugijuma) nekada daleko bogatije evropske flore; Balkansko Poluostrvo sa svojom florom od oko 6530 biljnih vrsta, od čega su oko 1750 endemiti (ograničeni svojim arealom, prostiranjem na Balkansko Poluostrvo) — javlja se kao daleko bogatije od srednjeevropskih i borealnih područja. Otuda se pred one koji proučavaju dendrofloru samo Srbije napr. (a pogotovu cele naše zemlje) javlja složeniji zadatak nego što je slučaj pri studiji dendroflore daleko većih teritorija na severu. Jugoslaviju danas dodiruju tri velike biljnogeografske regije Holarktisa: mediteranska, evrosibirsko-severnoamerička i aralokaspiska, što omogućava opstanak raznolikih i brojnih geografskih flornih elemenata (arealtipova) odnosno ekološki diferenciranih vrsta. Tome doprinosi i klimatska, orografska, geološka i pedološka raznolikost naše zemlje, koja se retko sreće u Evropi.